

MÅNADENS SJUKDOM

GLÄSSERS SJUKDOM, TRANSPORTSJUKA

Sjukdomen orsakas av bakterien *Haemophilus parasuis* och har fått sitt namn efter den forskare som upptäckte den. Bakterien är vanlig hos grisar över hela världen. I Sverige ses sjukdomssymtom oftast bara sporadiskt. Bakterien kan delas in i 15 olika typer (så kallade serovarer).

Sjukdomen är en *poly-serosit*, vilket betyder att den drabbar de hinnor som skyddar kroppens organ, såsom ledkapselns insida, hjärtsäck, lungsäck, bukhinna, och hjärnhinnorna. Graden av sjukdom beror på serovar, individens immunitet, förekomst av andra sjukdomar och faktorer som påverkar immunsystemet. Bakterien förekommer normalt i slemhinnan i de övre luftvägarna och smågrisarna får bakterien från suggan relativt snart efter födseln. Oftast förekommer flera olika typer inom samma besättning och även hos samma individ. En frisk gris som fått antikroppar via råmjölken från suggan koloniserar av bakterien men utvecklar inte sjukdom. Så småningom kommer en balans att uppstå mellan bakterien och grisens eget immunsystem, där grisen kan bära på bakterien utan att bli sjuk. Om balansen rubbas, som till exempel vid ett utbrott av PMWS, kan bakterien få ”övertag” och grisen insjuknar. Alla faktorer som påverkar grisens immunsystem kan rubba balansen, t.ex. stress, kyla, drag, eller tidig avvänjning. Om en ny bakterietyp kommer in i besättningen, till exempel via inköp av djur, kan balansen på motsvarande sätt rubbas eftersom grisarna inte har utvecklat immunitet mot just denna serovar. Gris och vildsvin är de enda kända värdjuret.

Sjukdomen förekommer i flera former. Vid den *perakuta* formen kan djuren dö inom 24 timmar efter smittillfället utan föregående symptom. Akut sjukdom ses 4-5 dagar senare som hög feber, hosta, ansträngd andning, svullna leder och hálta eller ovilja att röra sig, och hjärnhinneinflammation med balansrubbingar, skakningar, och grisen ligger på sidan och ”paddlar” med benen. Djur med lindrigare symptom överlever och sjukdomen övergår i en kronisk form med hálta, hosta, försämrad tillväxt och ruggig hårrem. Djur som saknar immunitet kan ha en hög dödlighet. Alla ålderskategorier kan drabbas men sjukdomen är vanligast hos tillväxtgrisar och slaktsvin. Traditionellt anses stressen i samband med transport kunna utlösa sjukdomen, därav namnet transportsjuka. Dessutom kan djuren blandas vid transport, och sjukdomsutbrott har i Sverige t.ex. setts när SPF-grisar av misstag blandats med konventionella slaktsvin.

Smittan sprids via kontakt mellan grisar. Bakterien koloniserar de övre luftvägarna och kan sedan spridas till lungorna och ut i blodbanorna till olika organ. Bakterien överlever sämre i omgivningen och är känslig för flera desinfektionsmedel. Diagnosen ställs utifrån de typiska, kliniska symptomen. Bakterien kan identifieras via provtagning av en obehandlad gris eller vid obduktion men en specifik odling måste göras. Insjuknade djur behandlas med antibiotika men resistens förekommer. Vaccin finns men ger fullständigt skydd bara mot den motsvarande serotypen. Råmjölk från immuna suggor anses ge gott skydd i minst 4 veckor efter födseln.

Kontaktuppgifter:

Magdalena Jacobson
Box 7054
750 07Uppsala
Magdalena.Jacobson@slu.se